

През 2001 г. се навършиха 200 г. от рождението на писателя Лудвиг Бехщайн (1801-1860). Всяка от последните 30 години от живота си той издава по една или повече книги - стихотворения, романи, новели, пътеписи, сказания, легенди. Въпреки неимоверната си плодовитост, Бехщайн живее със съзнанието, че не ще остави забележима следа с литературния си труд и дори споделя това в писмо до свой приятел през 1842 г. Но само три години по-късно името му става известно във всяко германско семейство благодарение на една книга с приказки.

Кой е Лудвиг Бехщайн и поради какво е обичан и днес от малки и големи? Един от неговите изследователи К.-Д. Зомер пише: „Тази сбирка германски народни приказки преживява в буквалния смисъл на думата триумф; прочутият илюстратор Лудвиг Рихтер дава своя принос едва в дванадесетото ѝ издание. През 19-ти век Бехщайновите приказки са по-широко разпространени дори от тези на братята Грим и името на автора им е много по-добре познато на читателите от имената на двамата мъже, които със своите „Детски и домашни приказки“ (1812/15 г.) залагат не само основите на опазването на фолклорното богатство, но и завещават едно дело с непреходно значение.“

Какво се случва и дали ученикът наистина надминава своите учители?

Якоб и Вилхелм Грим преразказват събраните в най-близкото си обкръжение приказки, придържайки се плътно към устния източник, тъй като са си поставили задачата да ги съхранят във време, когато те започват да потъват в забравата. Така неволно изграждат фундамента на науката германистика и осигуряват богат материал за бъдещото езиковедие. По тази причина популярността им и извън Германия е голяма.

Лудвиг Бехщайн, който не пропуска да им засвидетелства почитта си и се има за техен последовател, оставя в крайна сметка равностойно наследство. Странствайки из цяла Германия, той успява да събере образци, свидетелстващи не само за езиковите, но и за мировъзренческите специфики на различните краища. По-ограничената му известност извън пределите на неговата родина се дължи вероятно на непредвидимата съдба - той не е единственият от пионерите в областта на опазването на германското фолклорно богатство, останали непознати за външния свят. Всъщност, освен братята Грим изключение прави само Вилхелм Хауф, живял непълни 25 години.

По повод на дванадесетото издание на сборника си „Германски приказки“ Лудвиг Бехщайн пише: „...на преден план стоеше не толкова научното значение на сбирката, а съставянето на една народна книга ...“

Автентичността в събирателската работа и за него е най-важният критерий, към който не престава да се придържа, независимо дали записва сказания, легенди или приказки. Но той е убеден, че в процеса на препредаването от уста на уста сътвореното в народните низини неминуемо бива повлияно и от конкретния исторически момент, и от уменията на всеки един разказвач. Изхождайки от тази позиция, Лудвиг Бехщайн не си отказва правото да преразказва така, както му диктува творческият му натюрел, без в същото време да се отдалечава от живото народно слово и без да го променя като фабула и внушение. От това записаните от него истории само печелят - изключително поетичният му език ги превръща във висш образец на споменатите жанрове. Ето защо и до днес Лудвиг Бехщайн е сред най-любимите на всички възрасти разказвачи.

През 1856 г. той допълва сбирката си с „Нова книга с германски приказки“, в предисловието на която казва: „Не съм измислил нито една от представените тук приказки; взаимствал съм ги отчасти от устни, отчасти - от писмени източници, които без изключение съм обработил творчески. Всеки отделен материал определя и различния тон на разказа, който понякога е сериозен и тъжен, понякога - зловещ и покъртителен, а понякога е ведър, хумористичен, че и палаво-весел. Една от задачите на разказвача, на писателя, е да го намери. Дори и в най-добрите сбирки нерядко се среща превъзходен приказан материал, който обаче е поднесен вяло и на който на всичкото отгоре му липсва добър завършек. Вътрешната свързаност се наблюдава навсякъде; често една приказка произхожда от друга и преминава в трета. Тя се преобразява непрекъснато; изгубва или изоставя отделни елементи, включва нови, както и някои присъщи за месторождението ѝ речеви особености и обагреност. Пример за това са автентичните народни приказки на Тирол, много от които напомнят част от съдържащите се в сбирката „Детски и домашни приказки“ на братята Якоб и Вилхелм Грим, но съществуват самостоятелно и показват националните особености на областта.”

Водено от намерението да наруши известната инерция и повтораемост в представянето на класиците-приказници, издателство „Аквариус“ предлага на читателите две томчета с приказки – „Седем истории за един мъдър гарван“ и „Катедралата на краля“, в които е включена значителна част от находките на вълшебника Бехщайн. Те излизат за пръв път в превод на български език с репродукции на оригиналните илюстрации, които преди повече от 150 г. са били отпечатани като гравюри на дърво. Тези илюстрации са забележителни не само с високата си художествена стойност в качеството си на старина, а и с фигуралната си наситеност. Всеки прекаран в разглеждането им миг носи ново откритие – добавя незабелязани от пръв поглед детайли. Читателят ще получи възможност да си припомни или да научи колко богати са възможностите на този вид техника на изобразителното изкуство. Ако изразните средства на съвременната цветна илюстрация задържат по-лесно вниманието на децата, то графичната черно-бяла илюстрация изисква от тях по-голяма съсредоточеност и задълбоченост, развивайки по този начин възприемателната им способност за всичко, което не „крещи“ с ярък цвят.

Събраните и творчески пресъздадени от Лудвиг Бехщайн приказни образци рядко напомнят или повтарят вече известни ни сюжети и мотиви, а в българското издание те са съзнателно избегнати от съставителя с две изключения, в които историята уж ни е позната, а всъщност не е.

Който обича света на приказката и е разбрал, че чрез него може да проумее по-добре и своя, и заобикалящия го свят, ще се натъкне в книгите на Лудвиг Бехщайн на истинско съкровище.